

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра теорії культури і філософії науки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

“21” червня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРОС-КУЛЬТУРНІ СТУДІЇ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ **перший (бакалавр)** _____
галузь знань _____ **03 Гуманітарні науки** _____
(шифр і назва)
спеціальність _____ **034 Культурологія** _____
(шифр і назва)
освітньо-професійна програма **Культурологія, Візуальне мистецтво та менеджмент культурних проектів**
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ **обов'язкова** _____
(обов'язкова / за вибором)
факультет _____ **філософський** _____

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету

“21” червня 2024 року, протокол № 11

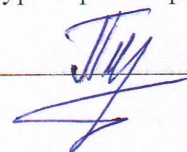
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: кандидат філософських наук, доцент кафедри теорії культури і філософії науки Білецький І.П.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського факультету

Протокол від “ 17 ” червня 2024 року № 11

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

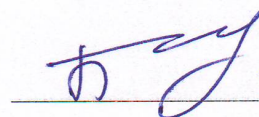
(підпис)

Дмитрій ПЕТРЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Культурологія»

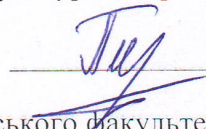
Гарант освітньо-професійної програми
«Культурологія»

Ігор БІЛЕЦЬКИЙ

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Візуальне мистецтво і менеджмент культурних проектів»

Гарант освітньо-професійної програми
«Візуальне мистецтво і менеджмент культурних проектів»

Дмитрій ПЕТРЕНКО

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету

Протокол від “ 21 ” червня 2024 року № 11

Голова методичної комісії філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Крос-культурні студії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Бакалавра

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузь знань **03 – Гуманітарні науки**

Спеціальність **034 – Культурологія;**

освітньо-професійні програми «Культурологія», «Візуальне мистецтво і менеджмент культурних проєктів», «Урбаністичні студії»

факультету **Філософського**

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – ознайомлення студентів-культурологів з основними уявленнями і категоріями сучасних крос-культурних досліджень у контексті сучасного глобалізованого світу.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

- розгляд і аналіз того, що крос-культурні дослідження, основних категорій та теорій крос-культурної психології, антропології, політології тощо;
- аналіз феноменів та артефактів сучасних мистецтва і культури в контексті крос-культурних досліджень;
- крос-культурний аналіз певних аспектів культурного життя Європи, США, Японії, Китаю тощо;
- крос-культурний аналіз гендеру, політичного та економічного життя, феноменів індивідуалізму та колективізму в соціальному та політичному житті різних суспільств.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Нормативна / за вибором	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
2-й	
Лекції	
32 год.	
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	
Лабораторні заняття	
0 год.	

Самостійна робота	
72 год.	
Індивідуальні завдання	
0 год.	

- 1.5. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:
- знання основних теорій та концептів сучасних крос-культурних досліджень;
 - спроможність до крос-культурологічного дослідження, опису та класифікації артефактів, за допомогою методології антропології, психоаналізу, культурології;
 - спроможність до систематизації та класифікації знань з теорії та історії культури, написання культурологічних текстів;
 - випускник продемонстрував здатність використовувати професійно-профільовані знання,
 - здатність використовувати знання, уміння і практичні навички в галузі культурології, теорії та філософії культури, історії культури, етики, естетики, культурної антропології та суміжних гуманітарних галузей знання при проведенні культурологічних досліджень.

2. Виклад змісту навчальної дисципліни

Тема I. Вступ. Предмет крос-культурних студій

Що таке крос-культурні дослідження: крос-культурна психологія, крос-культурна комунікація, крос-культурний-менеджмент, крос-культурна соціологія, крос-культурна антропологія тощо.

Що таке культура: культура і ментальність, культура і світогляд. Культурні, етнічні, політичні відмінності між людьми як предмет крос-культурних досліджень.

Тема II. Природа і культура в житті людини.

Культура як спосіб буття людини. Предмет крос-культурної психології. Етологія людської поведінки. Генетика і меметика. Роль мови, гіпотеза Сепіра-Уорфа. Інстинкти та способи їх окультурення та каналізації. Інкультурація та соціалізація.

Культура і психоаналіз (З. Фрейд, К.Г. Юнг). Інтегральна теорія К. Вілбера. Магічна та сциєнтиська культури – «культури ока» і «культури вуха».

Тема III. Індивідуалізм і колективізм.

Людина, особистість, індивідуальність, суспільство. Суспільство як сукупність індивідуумів. Суспільства колективістські та індивідуалістські. Культури сорому і культури гріха (провини). Індивідуалізм і колективізм у культурах далекого Сходу. Індивідуалізм і колективізм у культурах Скандинавії. Індивідуалізм і колективізм в українській культурі.

Тема IV. Крос-культурні дослідження соціального.

Людина та суспільство – ідентичність та її різновиди: плем'я, народність, нація. Соціальні зв'язки та парадигми культури (Японія, індіанці публо тощо). Теорія Р. Бенедикт. Роль релігії в житті суспільства – крос-культурні аспекти. Міф та соціальні практики.

Тема V. Крос-культурні дослідження гендеру.

Крос-культурні дослідження гендеру. Форми сімейного життя та їх передумови (моногамія, полігамія, поліандрія, гостьовий шлюб тощо). Практики мутілізації в різних

культурах: Китай, мусульманський світ, тощо. Психоісторія та крос-культурні дослідження.

Тема VI. Крос-культурні дослідження політичного.

Плем'я, народність, нація, племінний союз, імперія, національна держава. Крос-культурні дослідження політичних процесів: демократія, авторитаризм, тоталітаризм. Культура і географія – унітарні та поліцентричні держави.

Архетипи політичного життя: Україна, Китай, США, Японія. Арабські країни.

Тема VII. Крос-культурні дослідження економіки.

Крос-культурні дослідження економіки. Типи економіки: економіка дару та економіка вигоди. Концепт homo economicus-а та його альтернативи – економіка конкуренції та економіка співпраці. Крос-культурні дослідження менеджменту (Японія та Західний світ). Етика буденного та ділового спілкування.

Тема VIII. Крос-культурні дослідження та інформаційне суспільство.

Крос-культурні дослідження аграрного, індустріального та постіндустріального (інформаційного) суспільства: сім'я, політика, освіта. Крос-культурні дослідження процесів глобалізації та глокалізації. Крос-культурні дослідження та ідея мультикультуралізму. Мультикультуралізм та «плавильний котел» у США та інших країнах. Нації і трайбалізм у сучасному світі.

Крос-культурні дослідження сучасного мистецтва.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
о		л	п	інд	с/р
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Вступ. Предмет крос-культурних студій	14	4	2		8
Тема 2. Природа і культура в житті людини.	14	4	2		8
Тема 3. Індивідуалізм і колективізм.	14	4	2		8
Тема 4. Крос-культурні дослідження соціального.	14	4	2		8
Тема 5. Крос-культурні дослідження гендеру.	16	4	2		10
Тема 6. Крос-культурні дослідження політичного.	16	4	2		10
Тема 7. Крос-культурні дослідження економіки.	16	4	2		10
Тема 8. Крос-культурні дослідження та інформаційне суспільство.	16	4	2		10
Разом 1					
Усього годин	120	32	16		72

4. Темі лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Предмет крос-культурних студій	4
2	Природа і культура в житті людини.	4

3	Індивідуалізм і колективізм.	4
4	Крос-культурні дослідження соціального.	4
5	Крос-культурні дослідження гендеру.	4
6	Крос-культурні дослідження політичного.	4
7	Крос-культурні дослідження економіки.	4
8	Крос-культурні дослідження та інформаційне суспільство.	4
	Разом	32

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Предмет крос-культурних студій	2
2	Природа і культура в житті людини.	2
3	Індивідуалізм і колективізм.	2
4	Крос-культурні дослідження соціального.	2
5	Крос-культурні дослідження гендеру.	2
6	Крос-культурні дослідження політичного.	2
7	Крос-культурні дослідження економіки.	2
8	Крос-культурні дослідження та інформаційне суспільство.	2
	Разом	16

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Не передбачається.

7. Методи контролю

Поточний контроль

- Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем.
- Оцінка за виконання практичних завдань

Підсумковий контроль (іспит)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

Схема нарахування балів

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання													Екзамен	Сума
Відвідування		Розділ 1				Розділ 2				Контроль-на робота	Індивідуальне завдання	Разом		
Л	С	Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8					
5	5	4	4	4	4	4	4	4	2	20	-	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	П'ятирівнева шкала оцінювання
100-90	Відмінно
89-70	Добре
69-50	Задовільно
40-0	Незадовільно

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ.

Поточний контроль

- Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем.
- Оцінка за виконання практичних завдань
- Експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу.

Підсумковий контроль (залік)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

Участь у семінарських заняттях (максимум 60 балів за 8 виступів):

Виступ з доповіддю

7-8 балів:

- виступ студента побудовано послідовно, системно, логічно;
- питання висвітлено всебічно та з урахуванням різних точок зору;
- під час виступів студент виявив глибоке знання змісту питання, вільно оперування філософськими термінами;
- відповіді повністю репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

6 балів:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно та логічно;
- питання висвітлено всебічно та у співставленні з основними точками зору;
- під час виступів студент виявив в цілому знання змісту питання, вільне оперування філософськими термінами;
- відповіді достатньо репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

5 балів:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно;
- питання достатньо висвітлено та у співставленні з окремими точками зору;
- під час виступів студент виявив певне знання змісту питання, оперування філософськими термінами;
- відповіді на додаткові питання не є повними, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не завжди точні, мають похибки;

3-4 бали:

- виступ студента побудовано не завжди послідовно;
- питання достатньо висвітлено, проте відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив фрагментарне знання змісту питання, оперування філософськими термінами викликало труднощі;
- відповіді на додаткові питання потребують уточнення, конкретизації, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;

1 -2 бали:

- виступ студента побудовано здебільшого стихійно;
- питання недостатньо висвітлено, відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив роздуми про зміст питання, оперування філософськими термінами викликало значні труднощі;
- відповіді розпливчаті та виходять за межі додаткових питання, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;

0 балів: студент не підготував та не виступив з доповіддю.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС
ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (екзамену).**

Підсумкова робота (екзамен) складається з 2 питань, які мають на меті

перевірити рівень знань студентів з дисципліни «Релігійні вчення в культурі Сходу і Заходу»

Відповіді студента на кожне питання максимально оцінюється як 40 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

40 - 32 балів:

- студент продемонстрував глибоке знання змісту екзаменаційного питання, вільне оперування філософськими категоріями, провів глибокий філософський аналіз означеної проблеми;
- глибоко і всебічно висвітлені знання з історії культури, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- відповідь повністю репрезентує певну проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;
- відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз;
- відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

30- 24 балів:

- студент продемонстрував знання змісту екзаменаційного питання, оперування основними філософськими категоріями, аргументовано виклав означену проблему;
- в цілому висвітлено знання з історії культури, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях;
- відповідь репрезентує певну проблему, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;
- відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми;

- відповідь написана грамотно з використанням фахової лексики.

22- 16 балів:

- студент продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми;
- висвітлені знання з історії культури, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;
- відповідь побудована навколо певної філософської проблеми, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;
- здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь, в цілому, написана грамотно.

14- 10 балів:

- студент продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних філософських категорій;
- відповідь містить певні уявлення з історії культури, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь написана з помилками.

8- 2 балів:

- студент продемонстрував відсутність знань з екзаменаційного питання;
- відповідь містить певні уявлення з історії культури, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки;
- відповідь написана з багатьма помилками.

0 балів: відповідь відсутня

Література

1. Бремер Томас. Церква та імперія. Нариси історії російського православ'я // Бремер Томас. – Київ: Дух і Літера, 2018. – 264 с.
2. Бреннан Джейсон. Проти демократії // Київ: Дух і Літера, 2020ю – 464 с.
3. Бут Майкл. Що не так зі скандинавами? // Київ: Наш формат, 2021. – 416 с.
4. Вілбер Кен. Кортка історія всього // Кен Вілбер; пер. з англ. Миколи Климчука. – Львів: Видавництво Terra Incognita, 2020. – 400 с.
5. Вілбер Кен. Трамп і епоха постправди // Кен Вілбер; пер. з англ. Миколи Климчука. – Львів: Видавництво Terra Incognita, 2019. – 136 с.
6. Гродська Галина. Всесвіт. Людина. Земля. // Галина Гродська. – Львів: Аверс, 2017. – 316 с.
7. Гроф Станіслав. Психологія майбутнього // Переклад з англ. Ярини Винницької, Олени Редчиць. – Львів: Афіша, 2015. – 328 с.
8. Гурецький Войцех. Тост за предків. // Львів: Човен, 2018. – 440 с.
9. Даймонд Джерад. Зброя, мікроби і харч // Київ: Ніка-центр, 2009. - 488 с.
10. Казанова Хосе. По той бік секуляризації. Релігійна та секулярна динаміка нашої глобальної доби // Казанова Хосе. – Київ: Дух і Літера, 2017. – 264 с.
11. Кальвас Пьотр Ібрагім. Єгипет: харам, халяль // Львів: Човен, 2018. – 240 с.
12. Каплан Роберт Д. На Схід від Тартарії // Київ: Темпора, 2017. – 444 с.
13. Капусцінський Ришард. Імперія // Київ: Темпора, 2012. – 210 с.
14. Комарек Станіслав. Європа на роздоріжжі // Львів: Априорі, 2020. – 496 с.
15. Любка Андрій. У пошуках варварів. Подорож до країв, де починаються й не закінчуються Балкани // Чернівці: Меридіан Черновіц, 2019. – 384 с.
16. Лютий Тарас. Культура принад і спротиву // Київ: Темпораб 2020ю – 576 с.
17. Паніотто Володимир. Соціологія в анекдотах // Київ: Дух і Літера, 2022. – 392 с.
18. Сміт Ентоні. Нації та націоналізм у глобальну епоху / Сміт Ентоні; пер. з англ. – Київ: Ніка-Центр, 2009. – 320 с.
19. Сотировић Владислав Б. Соціолінгвистички аспект распада Југославије/ Сотировић Владислав Б. - Вильњус, Литванија: Штампаріја Универзитета у Вильњусу, 2006. - 196 с.
- 20.20.
21. Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме / Переклала з німецької Катерина Котюк. – Львів: Видавництво «Астролябія», 2013. – 588 с.
22. Юнг К.Г. Аіон: Нариси щодо символіки самості / Переклала з німецької Катерина Котюк. – Львів: Видавництво «Астролябія», 2016. – 432 с.
23. ANGLE STEPHEN C. **Human Rights and Chinese Thought**. A Cross-Cultural Inquiry // PUBLISHED BY CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS (VIRTUAL PUBLISHING) FOR AND ON BEHALF OF THE PRESS SYNDICATE OF THE UNIVERSITY OF CAMBRIDGE, 2003. – 304 p.
24. Bauman Richard. A World of Others' Words. Cross-Cultural Perspectives on Intertextuality// BLACKWELL PUBLISHING 350 Main Street, Malden, MA 02148-5020, USA, 2004. – 196 p.
25. Cambié Silvia and Ooi Yang-May. INTERNATIONAL COMMUNICATIONS STRATEGY. Developments in cross-cultural communications, PR and social media // London and Philadelphia, 2009. - 241 p.
26. Chirkov Valery I. · Ryan Richard M. · Sheldon Kennon M. Editors. Human Autonomy in Cross-Cultural Context. Perspectives on the Psychology of Agency, Freedom, and Well-Being // Springer Science+Business Media B.V. 2011. – 299 p.
27. Cross-cultural analysis: the science and art of comparing the world's modern societies and their cultures / Michael Minkov. // Copyright © 2013 by SAGE Publications, Inc. – 505 p.

28. Cross-Cultural Analysis. Methods and Applications // Edited by Eldad Davidov University of Zurich, Switzerland // Routledge Taylor & Francis Group , 2011. - 529 p.
29. Cross-Cultural Research Methods in Psychology // Edited by David Matsumoto, San Francisco State University Fons J. R. van de Vijver, Tilburg University, 2011. – 406 p.
30. CURTIN PHILIP D. Cross-cultural trade in world history //CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS, 2002. – 305 p.
31. Čomski Noam JUGOSLAVIJA Mir, rat i raspad / Čomski Noam; S engleskog prevela Tanja Milosavljević - Beograd: „Samizdat B92", 2018. – 238 c.
32. Death, Mourning, and Burial. A Cross-Cultural Reader Edited by Antonius C. G. M. Robben // 2004 by Blackwell Publishing Ltd. – 336 p.
33. Dynamics in the History of Religions. *Editors-in-Chief* Volkhard Krech, Marion Steinicke // Ruhr-Universität Bochum, Germany, 2014. – 394 p.
34. *Henrich Joseph*. Experimenting with Social Norms: Fairness and Punishment in Cross-Cultural Perspective // 2014 by Russell Sage Foundation. – 472 p.
35. Hourani Albert. A History of the Arab Peoples/ Hourani Albert - Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press, 2010. – 566 p.
36. Filippo Marsili. Heaven Is Empty. A Cross-Cultural Approach to “Religion”and Empire in Ancient China // Published by State University of New York Press, Albany, 2018.
37. Gardiner Harry W. Lives Across Cultures. *Cross-Cultural Human Development* // Copyright © 2018, 2011, 2008 by Pearson Education, Inc. – 219 p.
38. Koktvedgaard Zeitzen Miriam. Polygamy. A Cross-cultural Analysis // First published in 2008 by Berg. Editorial offices: First Floor, Angel Court, 81 St Clements Street, Oxford OX4 1AW, UK 175 Fifth Avenue, New York, NY 10010, USA. – 213 p.
39. Jay L. Garfield. *Empty Words*. Buddhist Philosophy and Cross-Cultural Interpretation // OXPORDUNIVERSITY PRESS 2002. – 320 p.
40. Leacock Eleanor Burke. Myths of Male Dominance. Collected Articles on Women Cross-Culturally // Haymarket Books Chicago, Illinois, 2008. – 355 p.
41. Lomas Tim. Translating Happiness. A Cross-Cultural Lexicon of Well-Being // The MIT Press Cambridge, Massachusetts London, England, 218. – 241 p.
42. Reisinger Yvette PhD And Turner Lindsay W PhD. Cross-Cultural Behaviour in Tourism: Concepts and Analysis // An imprint of Elsevier Science Limited Linacre House, Jordan Hill, Oxford OX2 8DP, 200 Wheeler Road, Burlington MA 01803, First published 2003. – 362 p.
43. Reynolds Sana, Valentin Deborah, Munter Mary. Guide To Cross-Cultural Communication // Second Edition, Dartmouth College Series Editor, 2010. – 157 p.
44. Richard R. Gesteland. Cross-Cultural Business Behavior. Marketing, Negotiating, Sourcing and Managing Across Cultures // Copenhagen Business School Press, 2002. – 347 p.
45. Shiraev Eric B. and Levy David A. Cross-Cultural Psychology. Critical Thinking and Contemporary Applications // Sixth Edition, First published 2017 by Routledge 711 Third Avenue, New York, NY 10017. – 704 p.
46. The Network Society. A Cross-cultural Perspective. *Edited by* Manuel Castells // Printed and bound in Great Britain by MPG Books Ltd, Bodmin, Cornwall, 2004. – 484 p.
47. Vijver Fons J. R. van de (Tilburg University, The Netherlands) Types of Comparative Studies in Cross-Cultural Psychology // Unit 2Theoretical and Methodological Issues Subunit 2Methodological Issues in Psychology and Culture, 3-1-2009. – 12 p.
48. Wierzbicka Anna. Cross-Cultural Pragmatics The Semantics of Human Interaction //Second edition, Mouton de Gruyter, Berlin New York 2003. – 541 p.
49. Zain Sulaiman M. • Rita Wilson. Translation and Tourism. Strategies for Effective Cross-Cultural Promotion // Springer Nature Singapore Pte Ltd. 2019. – 233 p.

**Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео -
лекції, інше методичне забезпечення**

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, електронна адреса: [https:// www.nbu.gov.ua](https://www.nbu.gov.ua)
2. Електронна бібліотека «Чтиво», електронна адреса: <https://chtyvo.org.ua/updates/>
3. Сайт: The Gutenberg Project, електронна адреса: <https://www.gutenberg.org/ebooks>
4. Zlibrary, URL: <https://ua1lib.org>